

Factsheet A1276:

Inspectie naar naleving van de Kernenergiewet bij leveranciers van röntgentoestellen

Aanleiding

Röntgentoestellen worden voor diverse toepassingen gebruikt: voor meet- en regeltechniek, niet-destructief onderzoek van materialen en constructies, diagnose en therapie van patiënten, etc. De leveranciers van dergelijke toestellen kunnen deze alleen in opslag hebben of er verschillende, meer of minder bedrijfsspecifieke handelingen mee verrichten, zoals het installeren, inregelen, testen, het verrichten van onderhoud, etc. Deze bedrijfsspecifieke handelingen kunnen zowel uitgevoerd worden op de vestigingslocatie als bij de klant/afnemer van het toestel.

De afnemer van de röntgentoestellen (de klant) is vaak afhankelijk van de leverancier voor het verkrijgen van de noodzakelijke technische informatie over het toestel om zelf een risicoanalyse van de handelingen met deze toestellen te kunnen (laten) maken. Daarom hebben de leveranciers een grote verantwoordelijkheid richting de klant. Voor een groot aantal handelingen met röntgentoestellen is geen KEW-vergunning (meer) verplicht. Hierdoor wordt de informatie- en adviesrol van de leveranciers over het veilig werken met het röntgentoestel nog belangrijker.

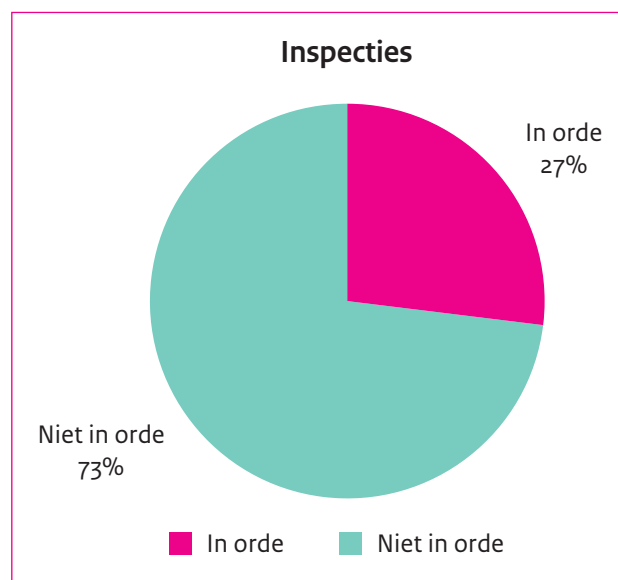
De Inspectie SZW heeft in 2006 ook een inspectieproject uitgevoerd bij leveranciers van toestellen. De uitkomsten waren slecht: bij 24 van de 26 leveranciers werden één of meer overtredingen geconstateerd. Bij 20 leveranciers ontbrak een risicoanalyse van de eigen specialistische handelingen en bij 10 bedrijven was de organisatie van de stralingsbescherming niet in orde. Het noodzakelijke stralingsdeskundigheidsniveau ontbrak. Daarom is besloten om in 2015 de leveranciers van toestellen opnieuw te inspecteren op naleving van de Kernenergiewet (KEW) en om hen tegelijkertijd nog eens te wijzen op hun ondernemersverantwoordelijkheid ten aanzien van hun klanten.

Resultaten

In de periode van 1 februari tot en met september 2015 zijn 37 leveranciers van röntgentoestellen geïnspecteerd. Bij 10 van hen (27%) zijn geen overtredingen van de Kernenergiewet geconstateerd. In de overige 27 bedrijven (73%) hebben de overtredingen geleid tot een waarschuwingsbrief. In totaal zijn er 85 overtredingen geconstateerd: gemiddeld ruim drie overtredingen per overtrekend bedrijf.

Er blijken de laatste jaren vooral nieuwe leveranciers van toestellen voor kwaliteitscontrole van producten bij te zijn gekomen. Voorbeelden zijn de controle op vreemde voorwerpen in voedsel, de kwaliteitsbeoordeling van tulpenbollen en in de snijbloemensector.

Figuur 1 Resultaat na eerste inspectie 2015 (N = 37)

Overtredingen

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de meest geconstateerde overtredingen, ingedeeld per onderwerp.

Tabel 1 Geconstateerde overtredingen per onderwerp

Onderwerp	Aantal overtredingen		Aantal bedrijven	
	N=85	%	N = 37	%
Deskundigheid:	28	33%	19	51%
• Geen coördinerend deskundige betrokken	• 15			
• Tekortkomingen toezichthoudend deskundige	• 13			
Risicoanalyse:	21	25%	19	51%
• Risicoanalyse ontbreekt	• 5			
• Risicoanalyse niet getoetst/onvoldoende uitgewerkt	• 16			
Vergunningplicht/meldingsplicht:	19	22%	19	51%
• Handelingen met toestellen niet gemeld/zonder vergunning	• 12			
• Wijzigingen niet gemeld	• 7			
KEW-beheersysteem:	12	14%	11	30%
• KEW-dossier niet volledig/toegankelijk	• 6			
• Jaarverslag ontbreekt	• 6			
Onvoldoende voorlichting/instructie	3	4%	2	5%
Overig	2	2%	2	5%
Totaal	85	100%		

Het onderwerp waarop de meeste overtredingen zijn geconstateerd, was deskundigheid: sinds 1 januari 2015 moet elk bedrijf een stralingsbeschermingsdeskundige, de zogenaamde 'coördinerend deskundige', betrekken bij bepaalde onderdelen van het stralingsbeleid. Dit was bij nog maar 22 bedrijven (60%) het geval.

Ook zijn er specifieke taken en verantwoordelijkheden toegekend aan een toezichthoudend deskundige. Zo mogen handelingen met röntgentoestellen alleen uitgevoerd worden door of onder toezicht van deze deskundige. In 13 bedrijven was dit niet of onvoldoende ingevuld.

Daarnaast zijn op het terrein van de risicoanalyse veel overtredingen geconstateerd. In vijf bedrijven ontbrak de risicoanalyse volledig en in 16 bedrijven was er geen coördinerend deskundige betrokken bij de opstelling ervan, en/of voldeed de risicoanalyse niet aan de kwaliteitseisen. De grotere leveranciers van röntgentoestellen hadden de risicoanalyse meestal op orde.

Verder hadden 12 bedrijven handelingen met de röntgentoestellen niet gemeld bij de overheid of hadden ze geen KEW-vergunning voor het verrichten van bedrijfsspecifieke handelingen met deze röntgentoestellen. Vaak melden leveranciers alleen

de opslag van röntgentoestellen en niet de handelingen met of het demonstreren van de apparaten. Zeven bedrijven hadden de voor de vergunning relevante wijzigingen binnen het bedrijf niet doorgegeven aan de vergunningverlener zodat de vergunning niet meer actueel was.

In 11 bedrijven zijn tekortkomingen geconstateerd van het KEW-beheersysteem: er was geen KEW-dossier aanwezig of de administratie was niet volledig of onvoldoende toegankelijk.

De overige overtredingen hadden onder andere te maken met onvoldoende voorlichting en onderricht van werknemers die werken met de röntgentoestellen, of het ontbreken van een schriftelijke instructie.

Vergelijking met het project in 2006

In 2006 zijn 26 leveranciers van radioactieve bronnen geïnspecteerd. Bij 24 van de 26 geïnspecteerde leveranciers zijn toen één of meer overtredingen aangetroffen. In 2015 zijn 19 van deze 26 ondernemingen opnieuw geïnspecteerd. In zes van deze ondernemingen zijn geen overtredingen geconstateerd; 32% was in orde. Dit is een iets hoger percentage dan bij de groep leveranciers die in 2015 voor de eerste keer is geïnspecteerd (24% in orde).

Voorlichting en serviceverlening aan klanten

De leveranciers zeggen steeds meer ook de rol van zowel coördinerend deskundige als toezichhoudend deskundige bij de klant op zich te willen nemen. De taken van deze deskundigen moeten dan wel contractueel vastgelegd worden tussen leverancier en klant. Als de leverancier ook een toezichhoudend deskundige beschikbaar stelt, moet de klant deze toezichhoudend deskundige ook mandateren voor de uit te voeren taken.

Conclusie

Vergeleken met de inspectieresultaten uit 2006 is er sprake van een verbetering; 27% van de geïnspecteerde leveranciers van röntgentoestellen was nu in orde tegenover 8% in 2006. Ook het aantal geïnspecteerde leveranciers dat de risico's van de stralingswerkzaamheden in kaart heeft gebracht, steeg van 23% naar 86%. Weliswaar voldeed de risicoanalyse bij 43% van de bedrijven nog niet aan alle wettelijke eisen (kwaliteitscriteria en betrokkenheid van een coördinerend deskundige) maar dit is te verklaren door de relatief korte periode dat deze wettelijke eisen bestonden ten tijde van het inspectieproject, namelijk sinds 1 januari 2015.

De leveranciers die negen jaar geleden zijn geïnspecteerd door de Inspectie SZW lijken het weliswaar iets beter te doen dan de leveranciers die voor het eerst zijn geïnspecteerd, maar overall zijn hun nalevingspercentages nog veel te laag. Uit eerdere inspectieprojecten blijkt op de middellange termijn vaak een positief effect van een inspectie op te treden, maar het lijkt erop dat een periode van negen jaar tussen twee inspecties te lang is om dit effect vast te houden.

Vervolg

Leveranciers van röntgentoestellen spelen een belangrijke rol in het informeren van hun klanten over de specifieke risico's van de door hen geleverde toestellen en over de wettelijke verplichtingen die de gebruiker van de toestellen heeft. Het is van het grootste belang dat deze leveranciers hierin hun verantwoordelijkheid nemen en de klanten voorzien van de juiste gegevens, zodat deze een goede risicoanalyse kunnen (laten) opstellen. Om het goede voorbeeld te kunnen geven en betrouwbaar over te komen, moeten de leveranciers ook zelf hun KEW-zaken goed op orde hebben. Daarom zal de Inspectie SZW de groep van leveranciers van röntgentoestellen over vijf of zes jaar opnieuw inspecteren.

De leveranciers vervullen steeds meer de rol van toezichhoudend deskundige voor hun klanten. De Inspectie SZW is geen voorstander van een dergelijke deskundige 'op afstand'. Momenteel loopt bij de vergunningverlenende instantie de discussie bij welke stralingstoepassingen 'direct toezicht' van een stralingsdeskundige zal worden geëist. De uitkomst hiervan heeft mogelijk dus consequenties voor de invulling van deze rol door de leveranciers. Dit laat onverlet dat leveranciers een grote bron van informatie blijven voor hun klanten.

Deze factsheet is een uitgave van:

Inspectie SZW

De Inspectie SZW maakt deel uit van het
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Projectnummer A1276

Projectleider

Wies Hontelez

Projectsecretaris

Jitske Steigenga

Xerox/OBT, Den Haag | 92311

© Rijksoverheid | April 2016